

Amb memòria, autocentrats i oberts al món

written by Jordi Borràs Alabern | 28 de gener de 2017

Quan una persona i una comunitat tenen memòria, les coses que feia i que li funcionaven les segueix fent i no es deixa enganyar per estafadors que li vulguin fer agafar mals hàbits, només per interès dels estafadors. Per exemple, a Catalunya és on va sorgir el primer parlament democràtic després de la Grècia i Roma antigues, a l'Edat Mitjana (abans que a Anglaterra!), resultat de l'evolució de les Assembles de pau i treva (fundades per Abat Oliba), i els catalans eren pactistes, però entre ells, no pas amb els enemics, dels quals es defensaven. Quan els invasors, colonitzadors i traïdors ens volen fer creure que som pactistes amb els enemics (amb ells), anem molt malament. Passa el mateix amb les paraules i expressions de la llengua d'aquesta persona i comunitat, en relació als estafadors i colonitzadors. Substituir paraules o expressions genuïnes per altres d'estrangeres fa perdre genuïnitat, però també expressivitat i fins i tot funcionalitat. Per exemple, on és l'expressivitat i fins i tot el significat clar de *Se li han trencat els pantalons* ? La persona a qui s'han «trencat» els pantalons, els ha picats amb un martell o li han caigut a terra perquè es trenquin...? S'ha de dir *Se li han estripat els pantalons*, que a part de ser genuí, és més expressiu i funcional (és més específic). O bé a la frase *El Josep surt amb la Maria*, on són l'expressivitat i la funcionalitat?, a part de la genuïnitat, clar. Què vol dir, que el Josep surt a comprar amb la Maria però sense que hi hagi cap relació especial entre ells...? En canvi, *El Josep festeja amb la Maria*, vol dir que el Josep és el xicot de la Maria o que la Maria és la xicota del Josep, vol dir que hi ha una relació amorosa entre ells; no hi ha ambigüitats. Fins i tot amb aquesta paraula genuïna podem expressar idees de la vida moderna, que amb la paraula (o en aquest cas, el

significat) manllevada del castellà -llengua que sol ser tan inexacta i ambigua...- no podem pas expressar. Per exemple: *El Josep festeja amb la Maria però surt a passejar amb la Rosa*, que vol dir que el Josep té una relació amorosa amb la Maria, però a aquesta no li agrada gens sortir a passejar i per això el Josep surt a passejar amb la Rosa -perquè la Maria no és gelosa i modernament es permet-. Us imagineu la frase *El Josep surt amb la Maria però surt a passejar amb la Rosa...*?

Quan un país està autocentrat i parla una llengua viva i sana, de les parelles de sinònims es tria una paraula que es diu molt més sovint, que sol ser més diferent a una llengua pròxima, que fa que la llengua sigui més genuïna. Ja hem explicat que la genuïnitat fa que la llengua també sigui més expressiva i funcional. Aquest és el cas de *braçalet / polsera*. Un dels motius principals per a la tria és l'economia, és a dir, que una de les paraules sigui més curta. Aparentment, triar *braçalet* en comptes de *polsera* no ens estalvia pas síl·labes, ja que tant una paraula com l'altra en tenen tres. Tot i així, *braçalet* és masculina i *polsera*, femenina, i com que gairebé tots els adjectius masculins tenen una síl·laba menys que els femenins -*bonic/bonica, lleig/lletja, car/cara, barat/barata, argentat/argentada, daurat/daurada*, etc.-, ja tenim que *braçalet bonic* és més curt que *polsera bonica*, que *braçalet lleig* és més curt que *polsera lletja*, etc. Un altre motiu per a la tria és el que he escrit al primer paràgraf, o sigui, que *braçalet* és més diferent de *pulsera*, que és la que es fa servir principalment en castellà. Però no només això, sinó que *braçalet* és la que es diu principalment en moltes altres llengües europees, com ara en francès (*bracelet*), en italià (*braccialeto*), en anglès (*bracelet*), en polonès (*bransoletka*), en ucraïnès (браслет, transcrit *braslet*), en rus (браслет, transcrit *braslet*), etc. Això demostra, un cop més, que el català s'assembla més a la resta d'Europa (i del món!), i en canvi és el castellà el que és diferent de la majoria dels altres, com quan s'hi escriu els interrogants o signes d'exclamació al principi i al final

de la pregunta o de l'exclamació, mentre en portuguès, en francès, en italià, en anglès, en alemany, etc., només es fa al final. Tot i així, en castellà, sí que tenen el motiu de l'economia per a triar *pulsera* i no *brazalete*, perquè la primera és una síl·laba més curta que la segona.

I el tercer aspecte que hem citat al títol d'aquest article és que els catalans som més oberts al món (quan actuem com a catalans). Ja hem explicat que el castellà sol ser més diferent a les altres llengües, per tant, només que parlem en català genuí, ja serem més semblants, pròxims, més oberts a la resta del món. I és que la majoria dels espanyols castellans quan viatgen fan el ridícul, no volen ni saben parlar altres llengües i només es relacionen entre ells; actuen ben bé com en un gueto. No us hi heu fixat, quan heu viatjat a l'estranger i hi heu trobat espanyols? En canvi, els catalans ens solem relacionar amb tothom. A Catalunya és on s'aprenen més llengües estrangeres. Però si els catalans van a remolc dels castellans, també pel que fa a la llengua -calcant-ne paraules i expressions i abandonant les genuïnes, i pensant-se que amb el castellà es pot anar a tot arreu-, es tancaran en Espanya i no s'obriran al món.

Igual com passa amb *braçalet/polsera*, també passa amb *gust/sabor*, *major/més*, *tastar/provar*, *pudor/mala olor*, *arreglar/reparar*, *descuidar-se/oblidar-se*, *prou/suficient*, *engegar/posar en marxa*, etc. Llavors, per què dimonis aquests últims anys en català es diu molt més *polsera* que *braçalet*, molt més *sabor* que *gust*, etc.? Ja us ho responc: perquè el país no té memòria, ni està autocentrat, ni la llengua està sana, i els catalanoparlants es deixen influir pel castellà i no estan oberts al món.